

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ทางนิเทศศาสตร์ ครั้งที่ ๑๓

The Proceedings of the 13 Academic Conference on Communication Research and Creative Works

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ อภิปรายงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

กลุ่มที่ ๑

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริภายะ
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลริดา ธรรมวิทักษ์

กลุ่มที่ ๒

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา รอดอาตม์

กลุ่มที่ ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพรรณ บิลมานิชญ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ทิมเมือง

เครือข่ายนิเทศศาสตร์ และสมาคมธุรกิจถ่ายภาพ

สารบัญ

หน้า

• รายชื่อสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ที่ร่วมจัดการประชุมงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 13_____	4
• รายชื่อคณะกรรมการผู้จัดงานประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ครั้งที่ 13_____	4
• รายชื่อสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมการประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ครั้งที่ 13_____	5
• กำหนดการการจัดงานประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ครั้งที่ 13_____	6

กลุ่ม 1: ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์

แนวทางและกลวิธีการเล่าเรื่องเพื่อสร้างสรรค์บทละครโทรทัศน์แนวส่งเสริมวัฒนธรรมอาหารไทย: กรณีศึกษาละครโทรทัศน์เรื่อง ‘ผัดไทย สูตรลับลิขิตฝัน’ • สรรตน์ จีรวรรณวิสุทธิ์_____	11
การสื่อสารด้วยการแต่งหน้าของหมอลำในฐานะอวัจนภาษา • กฤษณ์ คำนนท์_____	28
“นักร้องนักดนตรี” : อาชีพในฝันที่อาจจะหายไป • พัทธ์กษณ์ พงษ์พิพัฒน์_____	38
วิทูรเบอว์ แคกระแสดหรือของจริง • ปิยะพล รอดคำดี_____	49
การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ เรื่อง “บริดเจอร์ตัน วัจนรัก เกมไฮโซ” • จุฑารัตน์ การะเกตุ_____	58
กระบวนการสร้างสรรค์ปกและภาพประกอบ หนังสือ เรื่อง “แม่ ฉันท และ อัลไซเมอร์”: การต่อยอดความหมายแห่งการเลือนหายของรอยทรงจำด้วยการทำลาย • ชญาณี ฉลาดธัญญกิจ_____	71

กลุ่ม 2: ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา รอดอาตม์

แนวทางการบริหารจัดการสำหรับผู้ทดลองออกอากาศวิทยุกระจายเสียงสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะและบริการชุมชนที่มีคุณภาพในประเทศไทย	
• พรรษา รอดอาตม์	83
การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการออกกำลังกายด้วยการลีลาสำหรับผู้สูงวัย	
• วโรชา สุทธิรักษ์	96
กลไก และรูปแบบการสื่อสารของมิชชันนารีในสื่อสังคมออนไลน์	
• จิราพร ยิ่งสุข	106
การสร้างสรรคเพลงประจำของช่องยูทูบเกมมิ่ง Prueni	
• กันต์กวี นิลจันทร์	116
การสร้างสรรคภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า”	
• เอกลักษณ์ อนันตสมบูรณ์	130
การสร้างสรรคสื่อวีดิโอออนดีมานด์และกลยุทธ์การผลิตซ้ำสื่อเชิงพาณิชย์โฆษณา “Subaru Forester EP4 GT Edition featuring Tyen Rasif” สำหรับซูบารุเอเชีย	
• ศักรา ไพบุลย์, ธนช นนทขุนทด และเวทิต ทองจันทร์	148

กลุ่ม 3: ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพรรณ บิลมานิชญ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ทิมเมือง

การศึกษาความตั้งใจในการบริจาคเงินออนไลน์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	
• รชิตา สิริดลธิ์	158
แนวโน้มการออกแบบองค์ประกอบศิลปภาพสื่อโฆษณาสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคในกลุ่มแบรนด์สินค้าที่ผู้บริโภคเลือกซื้อสูงสุด	
• เปรมินทร์ หงษ์โต	171
การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริงบนสมาร์ตโฟนของหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต	
• เอกสิทธิ์ อวยชัยวัฒน์ และปิยะศักดิ์ ชมจันทร์	183
การออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอญเพื่อเสริมรายได้ผู้สูงอายุ	
ชมรมเต้าเต๋อชิงซี: โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดฯ	
• สุชาวัลย์ ธรรมสังวาลย์, ประกิจ อาษา, ญัฐวุฒิ สิงห์หนองสง	188

รายชื่อสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ที่ร่วมจัดการประชุม
“งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 13

- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- มหาวิทยาลัยสยาม
- มหาวิทยาลัยรังสิต
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- สมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ

รายชื่อสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมการประชุมวิชาการ
“งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 13

- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มหาวิทยาลัยรังสิต
- มหาวิทยาลัยสยาม

รายชื่อคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการ
“งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 13

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

อำนวยการ ปิยะศักดิ์ ขมจันทร์
ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง
ชญาณี ฉลาดธัญกิจ

ผู้ดำเนินการประชุม ชญาณี ฉลาดธัญกิจ
สมเกียรติ ศรีเพชร
สุธาวัลย์ ธรรมสังวาลย์

บรรณาธิการฝ่ายศิลปกรรม สุธาวัลย์ ธรรมสังวาลย์

ประเมินผล จีรวัฒน์ โอภาสบุตร

สมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ
泰國影相商業總會
PHOTO BUSINESS ASSOCIATION

ที่ สธภ.257/2566

6 มิถุนายน 2566

เรื่อง ตอบรับการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการถ่ายภาพ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริภายะ
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

ตามที่คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ได้ขอความอนุเคราะห์จากสมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ เพื่อร่วมจัดกิจกรรม รายละเอียดกิจกรรมตามหนังสือเลขที่ สน 0205/16 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ร่วมจัดกิจกรรมด้านการถ่ายภาพ ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2566 นั้น

สมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ มีความยินดีร่วมสนับสนุนกิจกรรมด้านการถ่ายภาพ ทั้ง 2 รายการ ตามที่คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม แจ้งมา ในการประสานงานของแต่ละกิจกรรม ทางสมาคมฯ ได้มอบหมายให้คุณกุสุมา พูนพิพัฒน์ ผู้จัดการสมาคมฯ โทร 086-320-5326 เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกิตติชัย ปฏิภาณประเสริฐ)

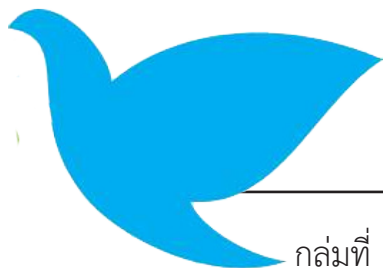
นายกสมาคมธุรกิจการถ่ายภาพ

เลขที่ 73/9-10 ถ.กาญจนาภิเษก แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160
73/9-10 Kanjanapisaek Road., Laksong, Bangkae, Bangkok 10160
Tel. 0-2803-7570-1 Fax. 0-2803-7572 E-mail : photo.business.thai@gmail.com

ขอขอบคุณสมาคมธุรกิจการถ่ายภาพที่ร่วมสนับสนุนกิจกรรม
การประชุมวิชาการ “งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 13

กำหนดการประชุมวิชาการ“งานวิจัยและ งานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 13

The Proceedings of the 13th Academic Conference
on Communication Research and
Creative Works

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

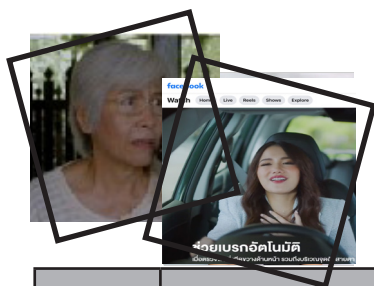
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา รอดอาตม์

กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพรรณ บิลมานิชญ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ทิมเมือง

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา รอดอาตม์

เวลา	ผู้นำเสนอ	ชื่อผลงาน	สถาบัน
09.00 น. - 09.30 น.	พรรษา รอดอาตม์	แนวทางการบริหารจัดการสำหรับผู้ทดลองออกอากาศ วิทยุกระจายเสียงสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการ สาธารณะและบริการชุมชนที่มีคุณภาพในประเทศไทย	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์
09.31 น. - 10.00 น.	วโรชา สุทธิรักษ์	การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการออกกำลังกายด้วยการ ลีลาสำหรับผู้สูงวัย	มหาวิทยาลัย เกษมบัณฑิต
10.01 น. - 10.30 น.	จิราพร ยังสุข	กลไกและรูปแบบการสื่อสารของมิชชันนารีในสื่อสังคม ออนไลน์	มหาวิทยาลัย เกษมบัณฑิต
10.31 น. - 11.00 น.	กัณฑ์วี นิลทจันทร์	การสร้างสรรค์เพลงประจำของช่องยูทูบเกมมิ่ง Prueni	มหาวิทยาลัย กรุงเทพ
11.01 น. - 11.30 น.	เอกลักษณ์ อนันตสมบูรณ์	การสร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า”	มหาวิทยาลัย รามคำแหง
11.31 น. - 12.00 น.	ศักรา ไพบูลย์ ธนัช นนทขุนทด เวทิต ทองจันทร์	การสร้างสรรค์สื่อวิดีโอออนไลน์และกลยุทธ์การผลิต ซ้ำสื่อเชิงพาณิชย์โฆษณา “Subaru Forester EP4 GT Edition featuring Tyen Rasif” สำหรับซูบารุเอเชีย	มหาวิทยาลัย สยาม

การสร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า”

The creation of the film “The Album”

เอกลักษณ์ อนันตสมบูรณ์ *

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สื่อภาพยนตร์ในการบันทึกความทรงจำในภาพถ่ายจากอัลบั้มเก่าของครอบครัวของผู้สร้างสรรค์ให้มีอายุต่อไป โดยใช้แนวคิดเรื่อง “สสารและความทรงจำ” ของ Henri Bergson เป็นแนวความคิดหลัก (concept) ซึ่งภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” เป็นการประกอบสร้างความจริงชุดใหม่จากความจริงเดิมในภาพถ่าย รวมถึงเหตุการณ์ร่วมสมัยต่าง ๆ ผ่านศิลปะภาพยนตร์คือการเขียนบทภาพยนตร์ การถ่ายภาพ การใช้เสียงและการตัดต่อภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” เล่าเรื่องการทำความเข้าใจกันในครอบครัวของคนต่างวัย ผ่านเรื่องราวของ “ริว” เด็กหนุ่มวัยรุ่นนักเรียนเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ถูกพ่อส่งตัวมาอยู่กับย่าที่บ้านต่างจังหวัด โดยทั้งคู่มีความคิดเห็นแตกต่างกันในทุกเรื่องแต่ท้ายที่สุดก็จบลงด้วยความเข้าใจกัน โดยภาพยนตร์มีแก่นของเรื่อง คือ “เมื่อวางอคติลงแล้วเราจะเห็นถึงความรักความปรารถนาดี”

คำสำคัญ : ภาพยนตร์, ความทรงจำ, รูปเก่า, ความจริง, การสร้างสรรค์ภาพยนตร์

Abstract

The creation of the film “The Album” aims to use film media to preserve the memories in the old family photo albums. Using the concept of Henri Bergson’s “matter and memory” is the main concept in which the film “The Album” reconstructs a new set of realities from the original photographic reality. Including various contemporary events through the art of filmmaking, namely scriptwriting, cinematography, sound design, and editing.

The movie “Old Photos” narrates the story of family understanding of people of different ages through “Ryu”, a young teenage political activist who was sent by his father to live with his grandmother at a country house. In which both of them have different opinions on all matters, but ultimately end up understanding each other. The theme of the film is “When we put prejudices down, we can see love and goodwill.”

Keywords : film, memory, The Album, Truth, The creation of the film

* อาจารย์ประจำหลักสูตรภาพยนตร์ดิจิทัลและสื่อสร้างสรรค์ คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Keywords: film, memory, The Album, Truth, The creation of the film

ต้นทางแห่งความคิดและแรงบันดาลใจ

แรงบันดาลใจในการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้เกิดจากประกายความคิดที่ว่า “สื่อที่บันทึกชีวิตของบุคคลอันเป็นที่รัก จะสามารถส่งต่อความทรงจำนั้นเพื่อให้ผู้อยู่นานได้อย่างไร” สื่อในความหมายของผู้สร้างสรรค์คือภาพถ่ายของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพถ่ายที่บันทึกความทรงจำในช่วงเวลาหนึ่งที่ทำให้หวนคำนึงถึงความรู้สึกและเรื่องราวจากภาพนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลอันเป็นที่รักที่ปรากฏอยู่ ซึ่งหากกล่าวโดยเฉพาะเจาะจงก็คือพ่อกับแม่ของผู้สร้างสรรค์เองขณะยังมีชีวิตอยู่ ณ เวลาในภาพนั้นที่แต่ละภาพเกิดขึ้นในขณะที่ยกกล้องลั่นชัตเตอร์บันทึกไว้

จุดเริ่มต้นของการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้เกิดจากการกลับไปเยี่ยมบ้านเกิดที่จังหวัดลพบุรีของผู้สร้างสรรค์ แล้วได้พบกับอัลบั้มรูปภาพเก่า 10 อัลบั้มที่วางเรียงอย่างเรียบร้อยอยู่ในกล่อง (ภาพที่ 1 และ 2) อัลบั้มรูปเหล่านี้เมื่อเปิดออกมาพบว่าภายในเต็มไปด้วยภาพถ่ายของครอบครัวที่จัดเรียงอย่างดีและเป็นระบบ ในแต่ละเล่มของอัลบั้มรูปถูกแบ่งตามบุคคลที่อยู่ในครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ แม่ น้องสาว น้องชายและผู้สร้างสรรค์เอง ทุกรูปล้วนถูกถ่ายด้วยกล้องฟิล์มซึ่งล่วงเวลามากกว่า 30 ปี ถูกอัดลงกระดาษโฟโต้และจัดหมวดหมู่ใหม่ดังได้กล่าวมา ซึ่งเป็นผลงานของพ่อของผู้สร้างสรรค์เอง โดยเขาได้นำรูปทั้งหมดที่ถ่ายมามากกว่าสิบปีตั้งแต่ผู้สร้างสรรค์ยังไม่เกิดจนถึงวัยมัธยมต้นมาจัดเรียงไว้ ขณะที่ผู้สร้างสรรค์เปิดดูภาพถ่ายเหล่านั้นความทรงจำต่าง ๆ ก็หวนคืนกลับมาราวกับมีเครื่องย้อนเวลาอยู่ในจิตของเรา บางภาพแฉกขัดบางภาพรางเลือน แต่ทั้งหมดล้วนเรียกคืนความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ออกมาอย่างท่วมท้น ผู้สร้างสรรค์จึงตระหนักได้ถึงพลังแห่งความทรงจำ

ภาพที่ 1 (บน): แสดงอัลบั้มรูปถ่ายเก่าที่เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์

ภาพที่ 2 (ล่าง): แสดงภาพถ่ายเก่าที่เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์

“ความทรงจำ” (memory) คือกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการเก็บรักษา เรียกคืนและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งรูปภาพ เหตุการณ์ ไอเดีย ความคิดและทักษะต่าง ๆ หลังจากที่เป็นความจริงต้นฉบับหรือข้อมูลดั้งเดิมไม่ได้มีอยู่ตรงหน้าเราแล้ว กล่าวคือเราสามารถใช้เวลาของเราเป็นเครื่องย้อนเวลา (time machine) เพื่อย้อนกลับไปในช่วงเวลาหนึ่ง ไปยังเหตุการณ์เมื่อสักครู่นี้ขณะที่อ่านบทความนี้ หรือหลายปีก่อนหน้าขณะเป็นวัยรุ่นที่กำลังนั่งรับประทานมื้อค่ำกับคนรัก หรือในช่วงต้นชีวิต ณ วันเกิดในวัยเด็ก “การเดินทางข้ามเวลา

ทางจิต”(mental time travel) ที่เกิดจากความทรงจำสามารถทำให้เราย้อนกลับไปในสถานการณ์หนึ่งได้ ดังนั้นเราจึงรู้สึกราวกับว่ากำลังหวนนึกถึงเหตุการณ์นั้นอีกครั้ง แม้ว่าจะรู้สึกเหมือนได้สัมผัสกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้วก็ตาม (Goldstein E. B., 2011, p.116) เพราะฉะนั้น “ความทรงจำ” ของผู้สร้างสรรค์ถูกกระตุ้นโดยภาพถ่ายจากอัลบั้มรูปเก่าทั้ง 10 เล่มนั้น ทำให้ผู้สร้างสรรค์หวนคิดถึงพ่อและแม่ขณะท่านยังมีชีวิตอยู่และเกิดความปรารถนาที่อยากจะให้พวกเขามีชีวิตอยู่ต่อไป ความหมายของการมีชีวิตในทางรูปธรรมคือการเก็บรูปถ่ายหรืออัลบั้มรูปดังกล่าวให้อยู่ได้นานที่สุด การเก็บลักษณะนั้นอาจจะรักษาความเป็นรูปภาพได้ แต่ไม่ได้ทำให้ความทรงจำเหล่านั้นมีชีวิตขึ้นมา นักเขียนอเมริกัน ซู มังก์คิตต์ (Sue Monk Kidd) กล่าวในหนังสือ *The Secret Life of Bees* (2001) ว่า “เรื่องราวจำเป็นต้องถูกเล่าขาน ไม่เช่นนั้นพวกมันก็ตายไปและเมื่อมันตายเราก็จำไม่ได้แล้วว่าเราเป็นใครหรือทำไมจึงมาอยู่ตรงนี้” (sparknotes, 2023) เพราะฉะนั้นการจะเก็บรูปภาพเหล่านั้นให้อยู่ยาวนานและทำให้ความทรงจำดังกล่าวยังคงมีชีวิต จึงต้องแปลงภาพเก่าเป็นเรื่องราว ซึ่งผู้สร้างสรรค์เชื่อว่าภาพยนตร์เป็นการเล่าเรื่องที่มีพลังในการส่งต่อความทรงจำไปสู่ผู้ชม

หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล (2540) ผู้กำกับภาพยนตร์ไทยชื่อดังในยุคบุกเบิกได้กล่าวถึงความ เป็นภาพยนตร์ในนิตยสารสารคดีไว้ว่า “เสน่ห์ของมัน อยู่ตรงที่เราสามารถสื่อกับคนจำนวนมาก ๆ ให้มีความรู้สึกอันเดียวกันและเข้าใจในสิ่งที่เราสื่อได้ คำว่า ‘มาก ๆ’ ในที่นี้หมายถึง หนังสือสามารถเผยแพร่ได้นาน แม้กระทั่งทุกวันนี้ ‘เทพธิดาโรงแรม’ ก็ยังฉายอยู่ในโทรทัศน์ของฝรั่งเศสหรือบางประเทศในอเมริกาได้ และหนังสือยังสามารถฝ่าข้ามกำแพงภาษาได้หมด เพราะฉะนั้นการสื่อด้วยภาพยนตร์มันสื่อได้กว้างมาก ๆ และเมื่อเวลาผ่านไปก็ยังมีคนชอบหนังสือของเราอยู่ เด็กสมัยนี้ที่มาดู ‘ทองพูน โคกโพ’ ก็ยังรู้สึกกับมัน ร้องไห้กับมันได้ ทั้ง ๆ ที่หนังสือสร้างมาตั้งแต่เขายังไม่เกิด” (กัจจกร หลุยยะพงศ์และสมสุข หินวิมาน. 2552. น.2) ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” หรือใน

ชื่อภาษาอังกฤษคือ “The Album” จึงถูกสร้างขึ้น จากความคิดดังกล่าวเพื่อส่งต่อความทรงจำในภาพถ่ายให้มีชีวิตอยู่ต่อไปผ่านผู้ชมภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” ถูกผลิตภายใต้ทุนของกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกองทุนที่สนับสนุนผลงานด้านสื่อประเภทต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕ คือ “ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ได้เพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้พัฒนาตนเองและครอบครัว พัฒนางานและเกิดความเข้าใจสังคมที่แตกต่างหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” (2561, น.3) ซึ่งผู้สร้างสรรค์นำเป้าหมายส่วนหนึ่งที่หมายถึง การทำให้เกิดความเข้าใจสังคมที่แตกต่างหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มาพัฒนาเป็นเรื่องราวในภาพยนตร์ที่นำเสนอธีม (theme) ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันซึ่งแต่ละครอบครัวหรือในสังคม คนสองรุ่นมีความคิดเห็นหรือมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน ทั้งสังคม การเมือง การใช้ชีวิต ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ผู้สร้างสรรค์ได้นำสถานการณ์ดังกล่าวมาผสานรวมกับแรงบันดาลใจส่วนบุคคลข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ภาพยนตร์

1. เพื่อใช้สื่อภาพยนตร์บันทึกความทรงจำจากภาพถ่ายครอบครัวของผู้สร้างสรรค์ให้มีอายุต่อไป
2. เพื่อสร้างภาพยนตร์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความทรงจำเป็นแนวความคิดหลัก (concept)

แนวคิดในการสร้างภาพยนตร์

ใน “สสารและความทรงจำ” หรือ “Matter and Memory” โดย Henri Bergson ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสสาร (Memory) ซึ่งเป็นโลกทางกายภาพและความทรงจำ (Memory) คือประสบการณ์ส่วนตัวในอดีต โดยได้เจาะลึกถึงธรรมชาติของความทรงจำและบทบาทในการสร้างการรับรู้ของเราเกี่ยวกับโลก โดยได้อธิบายถึงความ

ทรงจำว่าเป็นศักยภาพ (faculty) หรือความสามารถ (capacity) ของจิตใจในการเก็บและระลึกถึงประสบการณ์ การรับรู้หรือข้อมูลในอดีต ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดเก็บและเรียกคืนความรู้ เหตุการณ์ หรือความรู้สึกที่เคยพบเจอ ความทรงจำทำให้เราระลึกและตระหนักรู้ถึงสรรพสิ่งด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาและสร้างความรู้สึกรู้ขึ้นเป็นตัวตน ความทรงจำไม่ได้เป็นเพียงแค่กลไกการผลิตซ้ำของอดีต แต่เป็นกระบวนการเชิงรุกและสร้างสรรค์ที่ช่วยหล่อหลอมประสบการณ์ในปัจจุบันซึ่งเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับประสบการณ์ส่วนตัวของเราที่เกี่ยวกับช่วงเวลา ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างอดีตและปัจจุบันจนเราสามารถรับรู้และเข้าใจโลกได้ (Trevor Perri and KU Leuven, 2014, p.837-839) ยกตัวอย่าง เมื่อเราเจอภาพถ่ายในวัยเด็ก ความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลานั้นอาจย้อนกลับมา ขณะที่เราจ้องมองที่ภาพถ่ายนั้น เราอาจจำผู้คน สถานที่ รวมถึงอารมณ์ที่เราประสบ ณ ช่วงเวลานั้นได้อย่างชัดเจน เพราะว่าความทรงจำไม่ได้เป็นเพียงการบันทึกเหตุการณ์ในอดีตแบบตั้งรับ (passive recording) แต่เป็นกระบวนการที่เปิดใช้งาน (active recording) ซึ่งเป็นการเปิดใช้งานอดีตอีกครั้งในช่วงเวลาปัจจุบัน เมื่อเราดูภาพถ่ายเก่าของครอบครัว เราไม่ได้แค่ดูรูปภาพโดยไร้ความรู้สึก ตรงกันข้ามเรากลับรู้สึกมีส่วนร่วมกับความทรงจำนั้นของเราอย่างจริงจัง เราสร้างอดีตขึ้นใหม่ในใจของเราและสัมผัสกับมันอีกครั้งในระดับหนึ่ง

ความทรงจำเกี่ยวข้องกับทั้งสสาร (Matter) และจิตสำนึก (conscious) สสารหมายถึงร่องรอยทางกายภาพของอดีต เช่น ภาพถ่ายที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของช่วงเวลาที่เราเฉพาะเจาะจงในช่วงเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตามความทรงจำไม่ได้มีอยู่แต่ในสสารทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันกับจิตสำนึก อารมณ์ และการตีความตามอัตวิสัยของเราด้วย ในบริบทของภาพ เมื่อเราระลึกถึงอารมณ์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลานั้น เรากำลังมีส่วนร่วมในความทรงจำอันบริสุทธิ์ (pure memory) อันเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่เชื่อมโยงเรากับประวัติศาสตร์ส่วนตัว

ของเรา โดยให้ความหมายและบริบทกับตัวตนปัจจุบันของเรา

เพราะฉะนั้น การเปิดดูอัลบั้มภาพถ่ายของผู้สร้างสรรค์ ณ เวลานั้น ไม่ใช่แค่การดูภาพถ่ายที่เป็นกายภาพเท่านั้น แต่เป็นการย้อนอดีตและหวนนึกถึงอดีตผ่านปฏิสัมพันธ์ของร่องรอยทางกายภาพและประสบการณ์ส่วนตัวที่หลอมรวมเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์ในวัย 42 ปี ที่ผ่านการเรียนรู้ชีวิต กลายเป็นการสร้างความรู้สึกโหยหาอดีตของบุคคลในภาพถ่ายนั้นโดยเฉพาะพ่อแม่ของผู้สร้างสรรค์ที่เสียชีวิตไปแล้ว การทำงานของความทรงจำดังกล่าวนี้เองที่ต่อยอดส่งให้ผู้สร้างสรรค์ต้องการทำให้ภาพถ่ายชุดนั้นยังคงมีชีวิตต่อเนื่องไป ด้วยการส่งต่อภาพความทรงจำของครอบครัวของผู้สร้างสรรค์ด้วยสื่อใหม่ ที่มีอายุยาวนานกว่า คือ “ภาพยนตร์” รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับความทรงจำนี้จึงเป็นแนวทางสำหรับการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” ด้วย

กระบวนการสร้างสรรค์

ในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการเขียนบท

ในกระบวนการเขียนบทภาพยนตร์ สิ่งแรกที่จะต้องทำคือการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาสร้างเป็นเรื่องราวและนำไปถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ ซึ่งการเขียนบทภาพยนตร์ของผู้สร้างสรรค์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูล (research)

ผู้สร้างสรรค์แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นข้อมูลที่เป็นจุดเริ่มต้นของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์เรื่องนี้ ซึ่งก็คืออัลบั้มภาพถ่ายที่มีรูปครอบครัวที่เป็นความทรงจำต่าง ๆ ของผู้สร้างสรรค์โดยอัลบั้มภาพถ่ายนี้สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนบทภาพยนตร์ ได้ทั้งเรื่องราวที่อยู่ในความทรงจำของภาพถ่ายและการใช้ตัวอัลบั้มรูปและรูปถ่ายต่าง ๆ ในการสร้างเรื่อง รวมถึงการใช้สิ่งเกี่ยวเนื่องกับภาพถ่าย เช่น फिल्म การ

อัตรูป การล้ารูป กระบวนการต่าง ๆ ของรูปถ่ายเก่า มาใช้ในการสร้างเรื่อง

ข้อมูลส่วนที่สองที่ต้องค้นคว้าคือข้อมูลที่ใช้สำหรับการสร้างโลกของภาพยนตร์ให้เป็นจริง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นต่อการเขียนบทภาพยนตร์มาก ทั้งเกี่ยวข้องกับความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม หรือรายละเอียดทางเทคนิคต่าง ๆ ดังนั้นรายละเอียดที่ถูกต้องและผ่านการค้นคว้ามาอย่างดี มีส่วนทำให้โลกของภาพยนตร์มีความน่าเชื่อถือ ดูสมจริงและเข้าถึงผู้ชมได้มากขึ้น (David Trottier, 2014, p. 91) ซึ่งผู้สร้างสรรค์ต้องการสร้างโลกในภาพยนตร์ให้เป็นปัจจุบัน (2564) ที่สถานการณ์โลกอยู่ในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา และสถานการณ์การเมืองไทยกำลังเกิดการต่อสู้กันทางความคิดและการแสดงออกของคนต่างรุ่ม รวมถึงต้องการสร้างพื้นที่ในภาพยนตร์ที่เป็นชนบท จึงพยายามค้นคว้ารวบรวมข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นวัตถุดิบในการสร้างเรื่องราวต่อไป

1.2 การสร้างเรื่องราว (story creating)

เรื่องราวคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ขับเคลื่อนโดยตัวละครที่ไล่ตามความปรารถนา อันเฉพาะเจาะจงและพบกับอุปสรรคตลอดทาง เรื่องราวประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ โครงเรื่อง ลักษณะของตัวละคร ความขัดแย้งและการฝ่าฟันอุปสรรค (McKee R., 1997, p.3) ในการสร้างเรื่องราวก่อนจะวางแผนโครงสร้างของเรื่อง จึงต้องกำหนดธีม (Theme) ของเรื่องก่อน ธีมหรือแก่นเรื่อง หมายถึงถึงความคิดหลักหรือความคิดรวบยอด ที่เจ้าของเรื่องต้องการนำเสนอ (รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2547, น.7) โดยธีมที่ผู้สร้างสรรค์กำหนดเพื่อสื่อความหมายไปสู่ผู้ชม เกิดจากความตั้งใจที่จะส่งต่อความทรงจำในภาพถ่ายของผู้คนในครอบครัวที่จากไปแล้ว เป็นความรู้สึกถึงความรักความคิดถึงเมื่อครั้งที่พวกเขาเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ ธีมจึงต้องมุ่งสู่ความสัมพันธ์ในครอบครัว เพราะฉะนั้นธีมในภาพยนตร์เรื่องรูปเก่าก็คือ “เมื่อวานอดีตลงแล้วเราจะเห็นถึงความรักความปรารถนาดี”

เมื่อได้ธีมแล้วสิ่งที่ต้องทำต่อไปคือการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดเป็นเรื่อง ได้แก่ ตัวละคร (character) เป้าหมาย (Goal) และสถานการณ์ (situation) เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนล็อกไลน์ (logline) ซึ่งล็อกไลน์คือบทสรุปสั้น ๆ ของเรื่องราวที่สามารถจับสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพและดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผู้ชมหรือผู้ผลิต โดยทั่วไปจะประกอบด้วยประโยคเดียวหรือย่อหน้าสั้น ๆ ที่สรุปความขัดแย้งหลัก ตัวละครหลัก และโครงเรื่องโดยรวม (Adler M, 2011, p.106) ซึ่ง Logline ของภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” ก็คือ “ริว เด็กหนุ่มวัยมัธยมปลาย นักเคลื่อนไหวกิจกรรมการเมืองโดยใช้โซเชียลมีเดียที่มองคนรุ่นก่อนอย่างอคติ ต้องถูกพ่อส่งตัวมาอยู่กับย่า หญิงชราวัยเกษียณที่บ้านต่างจังหวัดที่ไม่มีแม้กระทั่งสัญญาณโทรศัพท์ ในขณะที่เขาต้องทำงานผ่านอินเทอร์เน็ตส่งเพื่อนที่กำลังเคลื่อนไหวทางการเมืองที่กรุงเทพฯ” แนวภาพยนตร์ (genre): ดราม่า, ก้าวพ้นวัย (coming of age) จาก Logline ข้างต้น สามารถอธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้

ตัวละครเอก คือ “ริว” เด็กหนุ่มวัยมัธยมปลายที่เป็นนักเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง มีหน้าที่ในการสื่อสารทางโซเชียลมีเดียเพื่อให้ผู้ชุมนุมหรือผู้ที่ติดตามทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เขาเป็นคนรุ่นใหม่ เชื้อมั่นในตนเอง ใจร้อน คิดว่าคนรุ่นพ่อแม่หรือแก่กว่านั้นส่วนใหญ่ไม่ทันโลก ใช้อำนาจ ไร้อิทธิพลที่ส่งเขามาอยู่บ้านย่า

ตัวละครที่ 2 คือ “ย่า” หญิงชราวัย 70 ปี ที่อยู่บ้านคนเดียว ไม่ต้องการเห็นลูกชายซึ่งก็คือพ่อของริวต้องดิ้นรนเพื่อประสบความสำเร็จเหมือนที่เป็นอยู่และอยากให้ลูกชายกลับมาอยู่บ้าน ย่าไม่ค่อยทันเทคโนโลยี สิ่งที่ย่าพยายามทำในเรื่องคือ ประสานรอยร้าวของริวกับพ่อด้วยวิธีของเธอเอง

เป้าหมายของตัวละครเอกคือ การพยายามสื่อสารกับกลุ่มที่กรุงเทพฯ ให้ได้ตลอด สถานการณ์ของเรื่องคือ บ้านย่าแทบไม่มีสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตทำให้ริวต้องหาทางทำอะไรสักอย่าง และสถานการณ์รองคือย่าเข้ามาวนวายกับชีวิตริวมามาก

1.3 การวางโครงสร้างเรื่อง (plotting)

ในเรื่องราวประกอบด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย แต่ในการเขียนบทภาพยนตร์สิ่งที่เราจะต้องจับมาเล่าให้ได้ก็คือ “เหตุการณ์สำคัญ” แล้วนำมาจัดลำดับ เรียบเรียงแต่ละเหตุการณ์หรือฉาก เพื่อบ่งบอกความรู้สึก อารมณ์ร่วมและภาพชีวิตที่ไม่ธรรมดาของตัวละคร ซึ่งเรียกว่า โครงสร้างการเล่าเรื่อง (story structure) (McKee, R. 1997. p.33) เรื่องราวในภาพยนตร์มีเป้าหมายคือการสร้างโครงเรื่องที่ประกอบด้วยฉากต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ของเหตุผลและให้ผลกระทบมากพอ กล่าวคือ “ตัวละครเอกคือผู้ที่ต้องการบางสิ่งบางอย่าง แล้วจึงตัดสินใจลงมือกระทำ แต่ก็ต้องพบกับปัญหาและความขัดแย้งซึ่งนำไปสู่จุดสูงสุดทางอารมณ์และเข้าสู่จุดคลี่คลายเรื่อง” ในตอนจบ (รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2547, น.7-8) ซึ่งโครงเรื่องจะมีการลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง

ไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเริ่มเรื่อง (Inciting Moment) เป็นการชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราว มีการแนะนำตัวละคร ฉากหรือสถานที่ มีการเปิดประเด็นหรือปมขัดแย้งให้ชวนติดตาม (2) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) คือ การที่เรื่องราวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปมปัญหาเริ่มทวีความเข้มข้นเรื่อย ๆ ตัวละครอาจมีความลำบากใจหรืออุปสรรคที่ต้องเผชิญ (3) ภาวะวิกฤต (Crisis) คือ เรื่องราวกำลังถึงจุดแตกหักและตัวละครอยู่ใน สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ (4) ภาวะคลี่คลาย (Falling Action) คือ สภาพหลังจากที่จุดวิกฤตได้ผ่านพ้นไปแล้วปัญหาต่าง ๆ ได้รับการเปิดเผยหรือขจัดออกไป และ (5) การยุติของเรื่องราว (Ending) คือการสิ้นสุดของเรื่องราวทั้งหมด อาจจบแบบสูญเสียหรือจบแบบมีความสุขหรือทิ้งท้ายให้ขบคิดก็ได้ ภาพยนตร์เรื่องรูปเก๋าสามารถนำมาวางโครงสร้างเรื่อง ได้ตามตารางที่ 1

ลำดับขั้นตอนของเรื่อง	ลำดับเหตุการณ์ (Treatment) ของภาพยนตร์รูปเก๋า
การเริ่มเรื่อง (Inciting Moment)	• “ริว” เด็กหนุ่มมัธยมปลายถูกพ่อพามาอยู่กับย่าที่ต่างจังหวัดเพราะไม่อยากให้ไปยุ่งกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง ริวโกรธพ่อและไม่ยอมพูดกับพ่ออีก ขณะเดียวกันย่าก็อาสาพ่อว่าจะทำความเข้าใจให้ • ริวพยายามติดต่อเพื่อนและทำหน้าที่นักเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการทำประกาศต่าง ๆ ให้ แต่ที่นั่นแทบไม่มีสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ริวต้องทำอะไรสักอย่าง
การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action)	• ริวต้องค้นหาสัญญาณโทรศัพท์ไกลจากบ้านย่าหลายกิโลเมตร ถึงเจอสัญญาณที่แรงพอจะส่งข้อมูลได้ เขารู้สึกโกรธพ่อขึ้นไปอีกที่ทำกับเขาแบบนี้ • เมื่อกลับมาถึงบ้านพบย่ากำลังรื้ออัลบั้มรูปเก๋ายุ่งเพื่อจะเล่าเรื่องราวของพ่อเมื่อเก๋าก่อนให้ริวคลายความโกรธลง แต่ก็ไม่เป็นผล ยิ่งไปกว่านั้นมีการโต้แย้งกันถึงคุณค่าของรูปถ่ายจากฟิล์มและรูปจากกล้องดิจิทัลและย่าพบว่ามีรูปครอบครัวหลายรูปหายไปจากการเก็บรักษา ไม่รู้จะอย่างไรดี • วันรุ่งขึ้นริวเดินไปที่จุดที่มีสัญญาณโทรศัพท์ ได้รับแจ้งข่าวจากเพื่อนว่าสถานการณ์ที่กรุงเทพกำลังร้อนแรง เขารีบปากเพื่อนจะทำประกาศต่าง ๆ ให้ • ย่านาฟิล์มของรูปที่เสียมาให้ดู และขอให้เขาขับรถพาไปตลาดเพื่อไปอุดรูปขึ้น

ภาวะวิกฤต (Crisis)	• ริวพาเข้าไปร้านอัดรูปแลกกับการติดอินเทอร์เน็ต และพบว่า เครื่องมือสำหรับอัดรูปจากฟิล์มไม่มีแล้ว เขาพ่ายากกลับบ้านด้วยความผิดหวัง • คืนนั้นริวเห็นยาเปิดโทรทัศน์ดูข่าว และหาว่ายาโลกแคบ ไม่ทันโลก • วันต่อมา ริวอารมณ์ดีที่ยาติดอินเทอร์เน็ตให้แล้วและได้ทำงานตามที่ต้องการ • พ่อโทรมาหาว่าบอกว่าธุรกิจกำลังจะล้ม ยาคิดถึงรูปครอบครัวจึงหยิบขึ้นมาดู และพบว่าฟิล์มเก่านั้นหายไป ยาคิดว่าริวต้องเอาไปแน่ ๆ
ภาวะคลี่คลาย (Falling Action)	• ยาเดินตามหาริวไปทั่วบ้านก็ไม่พบ จนได้มาพบกับริวที่ได้ถุ่นบ้าน พยายามสแกนฟิล์มด้วยตนเอง ยาจึงเข้าใจ • ริวยื่น iPad ที่มีรูปที่สแกนแล้วให้ยาดู ยาประทับใจและได้โอกาสเล่าเรื่องราวของพ่อให้ริวฟัง ริวจึงได้เข้าใจพ่อมากขึ้น
การยุติของเรื่องราว (Ending)	หลายปีผ่านไป ยาจากไปแล้ว พ่อและริวย้ายกลับมาอยู่บ้าน ริวนำรูปยาที่เคยถ่ายด้วยมือถือ พร้อมที่ใส่กรอบขึ้นไปแขวนบนผนัง ร่วมกับรูปครอบครัวอื่น ๆ จากนั้นจึงถ่ายภาพผนังนั้นโพสต์ลง instagram เพื่อบันทึกรูปเหล่านั้นให้คงอยู่ต่อไป

ตารางที่ 1 : แสดงการวางโครงสร้างของภาพยนตร์เรื่อง“รูปเก่า”

1.4 การเขียนบทภาพยนตร์ (Screenwriting)

ในขั้นสุดท้ายของการเขียนบทภาพยนตร์คือการนำลำดับเหตุการณ์ (Treatment) ของภาพยนตร์ที่วางโครงสร้างแล้วมาใส่รายละเอียดให้เป็นบทภาพยนตร์ สิ่งที่ต้องทำในขั้นตอนนี้คือการเปลี่ยนถ้อยคำบรรยายทั้งหลายจากลำดับเหตุการณ์ให้กลายเป็นการบรรยายด้วยภาษาภาพและบทสนทนา ซึ่งทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้ธีม (theme) ของภาพยนตร์ที่ว่า“เมื่อวางอดีตลงแล้วเราจะเห็นถึงความรักความปรารถนาดี” รวมถึงใส่รายละเอียดของอัลบั้มรูปและภาพถ่ายจริงที่อยู่ในนั้นที่เป็นความทรงจำของครอบครัวผู้สร้างสรรค์ด้วย เพื่อให้จุดมุ่งหมายการเก็บความทรงจำจากภาพถ่ายจริงนั้นไว้ในภาพยนตร์ยังคงอยู่ ซึ่งเป็นการหลอมรวมกันของเรื่องจริงและเรื่องแต่งและการสร้างบรรยากาศของชนบทโดยการเขียนบทภาพยนตร์จะมีการปรับแก้อีกครั้งในขั้นตอนของการเตรียมงานถ่าย เพื่อให้สถานที่และตัวละครสอดคล้องกับสถานที่ถ่าย (setting) และนักแสดง (cast) ด้วย

2.การผลิตภาพยนตร์ (Production)

ในขั้นของการผลิตภาพยนตร์เป็นการนำบทภาพยนตร์ที่เขียนเสร็จมาถ่ายทำให้เกิดเป็นภาพและเสียงรวมถึงการเรียบเรียงด้วยการตัดต่อ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ (Pre-production) ขั้นตอนระหว่างการถ่ายทำ (Production) และขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (Post-production) ซึ่งก่อนจะเริ่มขั้นตอนแรก สิ่งที่คุณผู้สร้างสรรค์ต้องกำหนดก่อน เพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนของภาพยนตร์ที่จะสื่อสารออกไปก็คือ Mood and Tone ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในภาพยนตร์ที่ส่งผลต่อประสบการณ์ทางอารมณ์และบรรยากาศโดยรวม Mood หมายถึงบรรยากาศทางอารมณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ปกคลุมไปทั่วภาพยนตร์ ช่วยกระตุ้นความรู้สึกเฉพาะจากผู้ชม ส่วน Tone นั้นครอบคลุมทัศนคติหรือวิธีการโดยรวมของผู้สร้างภาพยนตร์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้ชมและการตีความเรื่องราว ทั้ง Mood และ Tone ถูกสร้างขึ้นผ่านเทคนิคต่าง ๆ ของภาพยนตร์ ตั้งแต่การถ่ายภาพ การจัดแสง การออกแบบเสียงและการแสดง ทั้งหมดมีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้ชมและความเข้าใจในภาพยนตร์

ภาพที่ 3 (บน) และ 4 (ล่าง)

แสดงภาพอ้างอิง Mood and Tone ของภาพยนตร์

ผู้สร้างสรรค์กำหนด Mood and Tone ภาพยนตร์จากสิ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างภาพยนตร์ คือ “ภาพถ่ายเก่า” (ภาพที่ 3 และ 4) เพราะฉะนั้น ตั้งแต่ชื่อเรื่อง การถ่ายภาพ บรรยากาศโดยรวม นักแสดง เพลงประกอบ จึงถูกคิดขึ้นแนวความคิด (concept) นี้ ผู้เขียนกำหนดให้ Mood and Tone ของภาพเป็นเหมือนภาพเก่า คล้ายภาพยนตร์ที่ถ่ายด้วยฟิล์ม รวมถึงการสร้างบรรยากาศความเป็นชนบทรอบครีวชนชั้นกลาง ข้าวของเครื่องใช้ อุปกรณ์ประกอบฉากต่าง ๆ เป็นของเก่าที่ยังคง

ภาพที่ 5 (ซ้าย) และ 6 (ขวา) แสดงรูปถ่ายอ้างอิงสถานที่ถ่ายทำบ้านของย่า

เก็บไว้เพื่อสร้างอารมณ์ภาพที่ทำให้คิดถึงความงามของอดีต สามารถอธิบายขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องรูปเก่าดังนี้

2.1 ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ

(Pre-production) ขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมงานและวางแผนการถ่ายทำเพื่อให้วันถ่ายทำจริงภาพที่ถูกถ่ายออกมาสมบูรณ์ที่สุด สิ่งที่สำคัญสำหรับผู้สร้างสรรค์ที่ควรจะต้องเลือกให้ดีที่สุดตามปัจจัยที่เป็นไปได้ คือ นักแสดง (cast) และสถานที่ถ่ายทำ (location)

การคัดเลือกนักแสดง (casting) คือการสรรหานักแสดงที่สามารถแสดงตามบทบาทได้อย่างเหมาะสมและมีความสามารถทางด้านการแสดงที่ทำให้ผู้ชมมีความเชื่อและมีอารมณ์ร่วมต่อบทบาทในภาพยนตร์ (วาจิวิมล เดชเกตุ, 2555, น.30) ในภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” มีตัวละครหลักที่จะต้องหานักแสดงมาสวมบทบาททั้งหมด 3 ตัวละคร คือ รีย่าและพ่อ ผู้สร้างสรรค์ใช้วิธีการหานักแสดงจากคนที่รู้จักที่คิดว่าเหมาะสม และใช้การคัดเลือกด้วยวิธีการพูดคุย โดยนักแสดงคนแรกที่ได้คือตัวละคร “พ่อ” รับบทโดย คุณธนสร อ่อนกล้าผล ซึ่งผู้เขียนติดต่อคุณธนสรไว้ตั้งแต่แรกเมื่อเริ่มคิดจะสร้างภาพยนตร์แล้ว ดังนั้นบทภาพยนตร์ก็ถูกเขียนจากบุคลิกลักษณะของนักแสดงคนดังกล่าว นักแสดงคนต่อมาคือตัวละคร “ย่า” รับบทโดยอาจารย์ณลินี สีตะสุวรรณ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านการแสดงและเป็นอาจารย์สอนเขียนบทละครและการแสดงด้วย รวมถึงเป็นอาจารย์ของผู้สร้างสรรค์ด้วย โดย

บุคลิกลักษณะของตัวละครย่านั้นดูภายนอกเป็นคนใจดี แต่ด้วยนิสัยของความเป็นครูวัยเกษียณ จึงดูมีความเจ้ากี้เจ้าการอยู่ด้วย ซึ่งการกระทำที่แสดงออกมาเกิดจากความรักทั้งสิ้น ดังนั้นอาจารย์ณีนีจึงมีลักษณะใกล้เคียงกับตัวละครพอสมควร ประกอบกับเป็นนักแสดงทำให้ปรับเข้ากับความเป็นตัวละครยาได้ไม่ยาก ส่วนตัวละคร “ริว” เป็นตัวละครที่ผู้สร้างสรรค์ใช้เวลาในการค้นหานักแสดงมากที่สุด เนื่องจากต้องการหานักแสดงที่ดูเป็นเด็กเมือง ที่ทำให้ผู้ชมรู้สึก “หมั่นไส้” ในการแสดงออกตอนแรกและ “เอ็นดู” ในตอนหลัง รวมถึงสามารถแสดงอารมณ์ลุ่มลึกได้ด้วย ผู้สร้างสร้างสรรค์ใช้วิธีค้นหาหลากหลายวิธี ทั้งสอบถามจากคนรู้จัก ประกาศรับสมัคร มีผู้ให้ความสนใจพอสมควรแต่ก็จะมีข้อจำกัดบางอย่างเสมอ จนได้นักแสดงที่มีความใกล้เคียงที่สุดที่จะเป็นไปได้คือคุณเสกฐนันท์ ทองพันชาง เป็นนักแสดงสมัครเล่นวัย 19 ปีและเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 แม้คุณเสกฐนันท์จะไม่เคยมีประสบการณ์ทางการแสดงมาก่อนเลย แต่ด้วยลักษณะภายนอกและภายในที่ใกล้เคียงกับตัวละครประกอบกับความมุ่งมั่นในการทำของตนเองจึงทำให้ผู้สร้างสรรคเลือกให้มาถ่ายทอดเป็นตัวละครเอกในภาพยนตร์เรื่องนี้

การจัดหาสถานที่ถ่ายทำ (location) เป็นการสำรวจและค้นหาสถานที่ที่สอดคล้องกับเรื่องราวและเหมาะสมจะใช้เป็นฉากในภาพยนตร์ รวมถึงต้องเอื้ออำนวยต่อการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งการเดินทาง การวางอุปกรณ์ถ่ายทำต่าง ๆ และประหยัดงบประมาณ (วาจิวิมล เดชเกตุ, 2555, น.24) ซึ่งสถานที่ถ่ายทำหลักของภาพยนตร์เรื่องรูปเก๋า คือ “บ้านของยา” โดยภาพอ้างอิงของการหาบ้านของยามาจากภาพถ่ายเก่าของผู้สร้างสรรค์ (ภาพที่ 5 และ 6) มีลักษณะเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รายล้อมด้วยต้นไม้ เป็นบ้านสวน มีพื้นที่เป็นของตนเองห่างไกลจากบ้านหลังอื่น การสำรวจสถานที่ถ่ายทำ “บ้านของยา” ของผู้สร้างสรรค์เริ่มจากพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพเนื่องจากต้องคำนึงถึงการเดินทางของทีมงาน และความสะดวกในการขนย้ายอุปกรณ์สำหรับถ่ายทำเป็นหลัก โดยเริ่มต้นการ

ค้นหาที่จังหวัดนครนายก โดยบ้านที่พบในหลายพื้นที่มีความเป็นชุมชนเกษตรกรรมและเป็นบ้านเรือนสมัยใหม่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการบ้านเก่าที่ดูเป็นชนชั้นกลางในชนบท จากนั้นผู้สร้างสรรค์และผู้กำกับภาพได้เดินทางค้นหาในหลายพื้นที่ จนพบกับบ้านไม้หลังหนึ่งตั้งอยู่ที่ “บางกะเจ้า” ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของกรุงเทพมหานคร ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แต่บ้านไม้ที่บางกะเจ้าไม่ได้ตรงตามความต้องการของผู้สร้างสรรค์ทั้งหมด ข้อดีคือบ้านหลังนี้อยู่ใกล้กรุงเทพมากและบริเวณโดยรอบทั้งถนนและพื้นที่ต่าง ๆ มีความเป็นชนบท สามารถใช้พื้นที่โดยรอบถ่ายภาพอื่น ๆ ได้ แต่บ้านหลังดังกล่าวเป็นบ้าน “เรือนไทย” ซึ่งต่างจากบ้านในภาพเก๋ายุ่มาก เมื่อผู้สร้างสรรค์พิจารณาแล้วมีข้อดีที่ทำให้ภาพยนตร์มีมิติความลึกทางด้านความหมายขึ้นไปอีก โดยบ้านเรือนไทยสามารถเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นอนุรักษ์นิยมได้ชัดเจนมากขึ้น ผู้สร้างมองว่าสามารถใช้ประโยชน์จากความเป็นบ้านเรือนไทยได้ ทั้งในด้านพื้นที่บนตัวบ้านที่กว้างขวางในการวางมุมภาพและจัดแสง รวมถึงดูมีมูลค่ามากขึ้นในการเล่าเรื่อง จึงเลือกบ้านหลังดังกล่าว

2.2 ขั้นตอนระหว่างการทำ

(Production) ความสำคัญของขั้นตอนระหว่างถ่ายทำ คือการทำให้เรื่องราวที่อยู่ในรูปการบรรยายด้วยตัวอักษรในบทภาพยนตร์เป็นรูปธรรมผ่านการกำกับการแสดง การถ่ายภาพ การจัดแสง การบันทึกเสียง การจัดฉากให้เหมาะสมกับภาพที่ร่างไว้ของผู้กำกับภาพยนตร์ โดยภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก๋า” ในขั้นตอนระหว่างการทำ ผู้สร้างสรรค์ทำหน้าที่ในตำแหน่ง “ผู้กำกับภาพยนตร์” ซึ่งนอกจากจะต้องกำกับการแสดงแล้ว ผู้สร้างสรรค์ต้องควบคุมภาพรวมทั้งภาพ แสง เสียง ฉากเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดด้วย โดยเฉพาะศิลปะกรรมที่รวมฉาก (setting) และอุปกรณ์ประกอบฉาก(prop) ที่ผู้สร้างสรรค์ตั้งใจที่จะบันทึกความทรงจำในรูปถ่ายจริงไว้ ผู้สร้างสรรค์จึงใช้อัลบั้มรูปและภาพถ่ายครอบครัวของผู้สร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งในภาพยนตร์ด้วย

การถ่ายทอดภาพในแต่ละช็อต(shot) ของภาพยนตร์มีความสำคัญในการสื่อความหมาย แสดงความสวยงามและสอดคล้องกับการจัดองค์ประกอบภาพ โดยผู้สร้างสรรค์เลือกอัตราส่วนภาพ (Aspect ratio) เป็น 2.35 : 1 หรือที่เรียกว่า cinema scope มีลักษณะที่มีความยาวทางแนวนอนมากกว่าภาพยนตร์ปกติ ซึ่งอัตราส่วนภาพดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้ผู้สร้างสรรค์สามารถจัดองค์ประกอบภาพได้มากขึ้น เพราะจะมีพื้นที่ด้านข้างเพิ่มขึ้นมาให้มองเห็นบรรยากาศรอบข้าง หรือภูมิทัศน์ในกรอบภาพ ทำให้ลดความอึดอัดลงไปได้ด้วย นอกจากนี้การบันทึกเสียงขณะถ่ายทำที่พิถีพิถันด้วยอุปกรณ์มาตรฐานทั้งไมโครโฟนและเครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้เสียงที่บันทึกคมชัด ทำให้จับบรรยากาศและอารมณ์ในคำพูดของนักแสดงอย่างดีที่สุด เพื่อส่งต่อพุทเทจ (footage) หรือคลิปวิดีโอที่ได้ของภาพยนตร์เรื่องรูปเก่าไปสู่ขั้นตอนการตัดต่อให้ได้คุณภาพดีที่สุด

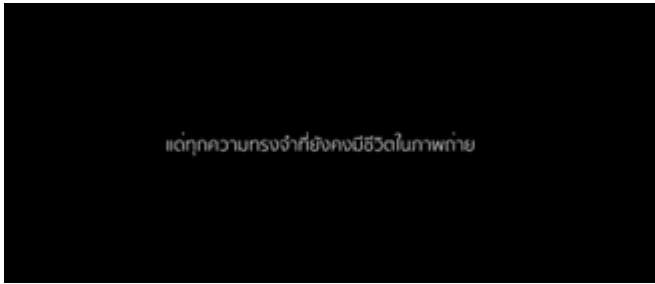
2.3 ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ

(Post-production) เป็นขั้นตอนที่ทำให้ภาพยนตร์ที่ถ่ายทำมาทั้งหมดมีความสมบูรณ์ทั้งภาพและเสียง ที่พร้อมออกฉายสู่สายตาผู้ชมและสามารถทำให้ผู้ชมติดตามเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและมีอารมณ์ร่วมตามที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ (วาทวิมล เดชเกตุ, 2555, น.25) ขั้นตอนหลังการถ่ายทำประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ (1) การตัดต่อภาพยนตร์ (editing) เป็นการเรียบเรียงภาพและเสียงเพื่อทำให้เกิดความต่อเนื่องระหว่างช็อตต่อช็อต ฉากต่อฉากหรือเหตุการณ์ต่อเหตุการณ์ ซึ่งส่งผลต่อการสื่อความหมายและสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้ชม โดยภาพยนตร์เรื่องรูปเก่าเป็นภาพยนตร์แนวดราม่า ผู้สร้างสรรค์จึงกำหนดจังหวะของของภาพยนตร์ให้ช้า ทั้งจากการถ่ายทำที่เห็นการกระทำของนักแสดงอย่างละเอียดในการตัดต่อที่ให้เวลากับภาพในแต่ละช็อตนาน กว่าที่จะเปลี่ยนไปสู่ช็อตถัดไป เพื่อให้ผู้ชมค่อย ๆ รับรู้ข้อมูลและซึมซับบรรยากาศของภาพและเสียง และ (2) การผสมเสียงภาพยนตร์ (sound mixing) คือ การทำให้เสียงต่าง ๆ ที่ปรากฏในแต่ละฉากของภาพยนตร์มี

ความเหมาะสม สอดคล้องกับอารมณ์ของเรื่องและไม่ขัดต่อความรู้สึกของผู้ชม เช่น การทำให้เสียงสนทนาประกอบเสียงดนตรีและเสียงบรรยากาศภายในฉากหนึ่งของภาพยนตร์มีความลงตัว หรือกลมกลืนจนผู้ชมไม่รู้สึกสะดุด การผสมเสียงภาพยนตร์ในภาพยนตร์เรื่องรูปเก่านั้นนอกจากเสียงบรรยากาศที่มีการบันทึกในขณะถ่ายทำและนำมาเพิ่มในขั้นตอนนี้เพื่อให้รู้สึกถึงชนบทแล้วนั้น ผู้สร้างสรรค์ตั้งใจที่จะใช้ดนตรีประกอบ (score) ไม่มาก เพื่อไม่ให้ดนตรีขึ้นนำอารมณ์ผู้ชมมากเกินไปจนลดทอนความจริงในภาพยนตร์ กล่าวคือจะใส่ดนตรีประกอบเฉพาะในช่วงที่ต้องการเน้นอารมณ์ที่สำคัญในบางฉากเท่านั้น นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์ยังตั้งใจเลือกเพลงประกอบภาพยนตร์ที่ให้ตัวละครใช้จริงในเรื่อง เพื่อขับเน้นประเด็นในภาพยนตร์ด้วย คือเพลง “หยุดโลก” (2526) ของคณะ “รอยัลสไปรท์” ซึ่งมีทำนองให้อารมณ์ย้อนยุคและเนื้อหาที่เล่าถึงการอยากหยุดเวลาไว้เพื่ออยู่กับคนที่รัก เหมือนเป็นการเสียดสีตัวละคร “ย่า” ที่ยังจมอยู่ในโลกของความทรงจำและความหลัง

การนำเสนอภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า”

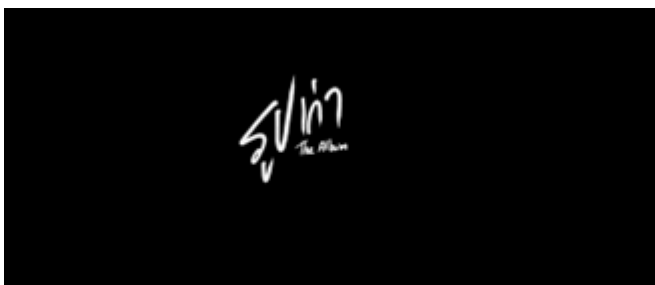
ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” (เอกลักษณ์ อนันตสมบูรณ์, 2565) เป็นภาพยนตร์สั้นความยาว 25 นาที โดยผู้สร้างสรรค์ดึงภาพในแต่ละช่วงภาพยนตร์มานำเสนอดังต่อไปนี้

ภาพที่ 7: เปิดเรื่องด้วยข้อความว่า “แต่ทุกความทรงจำที่ยังคงมีชีวิตในภาพถ่าย” เพื่อชี้นำอารมณ์ผู้ชมและเกริ่นข้อมูลเบื้องต้นของภาพยนตร์

ภาพที่ 8: เริ่มที่ฉากพ่อกำลังขับรถพาวิเดินทางไปส่งที่บ้านย่า วินั่งเงียบไม่มีใครพูดอะไร พ่อรู้ว่าวิไม่พอใจ พยายามจะอธิบายว่าพามาหลบโควิด แต่วิไม่เชื่อ และโกรธพ่อ (ดนตรีอารมณ์ดราม่าค่อย ๆ ดังขึ้น

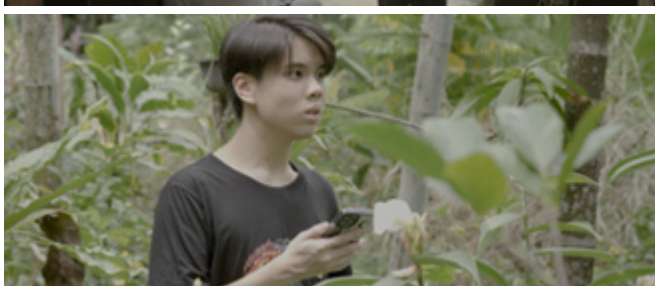
ภาพที่ 9: ชื่อภาพยนตร์ “รูปเก่า” “The Album” ค่อย ๆ ปรากฏขึ้น ลักษณะเป็นการเขียนด้วยลายมือ

ภาพที่ 10: เมื่อถึงบ้าน วิเดินนำเข้าบ้านโดยไม่สนใจพ่อและย่า ย่าถามถึงธุรกิจพ่อ พ่อบอกว่าโควิดมาทำให้แย่แต่ยังไหวเพราะรัฐบาลบอกว่าจะช่วย ย่าบอกถ้าไม่ไหวก็ขายบ้านหลังนี้

ภาพที่ 11: ก่อนเดินจากไปพ่อมองวิด้วยความเป็นห่วงและรู้สึกผิด ย่าบอกจะดูวิให้ไม่ต้องเป็นห่วง

ภาพที่ 12: ป้ายวันนั้นวิออกเดินหาสัญญาณ 5 จี เพื่อติดต่อเพื่อนและเข้าโซเชียลเน็ตเวิร์ก แต่ก็ต้องผิดหวัง ไม่พบสัญญาณใด ๆ

ภาพที่ 13: ขณะเดียวกันเมื่อย่ากินยาเกือบสิบเม็ดของโรคคนแก่เสร็จ ก็มานั่งคิดถึงความทุกข์ของลูกชายด้วยความเป็นห่วง

ภาพที่ 14: นั่งมองดูภาพถ่ายเก่าของครอบครัวและระลึกถึงความทรงจำต่าง ๆ ยาคิดอะไรได้บางอย่าง

ภาพที่ 15: ริวออกเดินหาสัญญาณโทรศัพท์ที่ไกลจากบ้านยา(เสื้อที่ริวใส่เป็นเสื้อที่พิมพ์ลายประวัติศาสตร์ “ถึงแดง” ยุคคอมมิวนิสต์ เพื่อให้ตีความว่าริวมีแนวคิดทางการเมือง)

ภาพที่ 16: ริวกลับมาถึงบ้านยาจนค้ายากำลังรื้ออัลบั้มรูปเก่ามาดูและบอกทำกับข้าวไว้ให้ริวไม่กิน ย่ายื่นรูปพ่อสมัยเด็ก ๆ ให้ดูและเล่าวีรกรรมให้ฟัง แต่ริวไม่สนใจกลับไปใส่หูฟังตัดบท ขณะยายพยายามจัดอัลบั้มรูปใหม่เป็นหมวดหมู่ ริวมองดูยายบอกว่าดูเหนื่อย

ภาพที่ 17: ยากับริวเถียงกันเรื่องรูปจากฟิล์มหรือรูปจากดิจิทัลดีกว่ากัน ริวจึงยกโทรศัพท์ขึ้นมาถ่ายแล้วบอกว่าเก็บรูปไว้ในโซเชียลมีเดียสิ รูปไม่หายไปไหน ยาไม่เข้าใจ ริวบอกให้ติดอินเตอร์เน็ตให้สีจะทำให้ดู ยาไม่เอาด้วย

ภาพที่ 18: ยาเปิดดูรูปต่อไปแต่ละรูปทำให้นึกถึงความทรงจำครั้งเก่า จนมาเจอรูปที่เสียหลายรูป และเป็นรูปสำคัญของครอบครัว รู้สึกเสียดาย

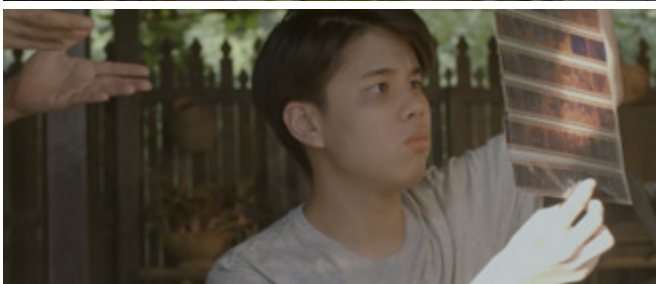
ภาพที่ 19: วันต่อมาริวเดินไปไกลในที่ที่มีสัญญาณ 5 จี ตามเพื่อที่กรุงเทพถึงสถานการณ์เมืองและเพื่อนที่ถูกจับไป เขารับปากว่าจะทำงานสื่อสารโซเชียลมีเดียให้ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่รู้จะอย่างไร

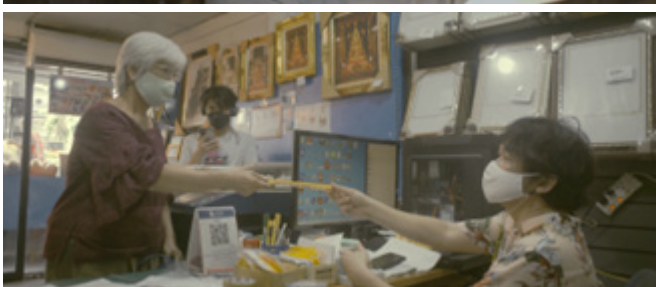
ภาพที่ 20: ริวเดินกลับบ้านมาด้วยอาการเหนื่อยหอบ โดยมีย่าแอบมองอยู่บนบ้าน

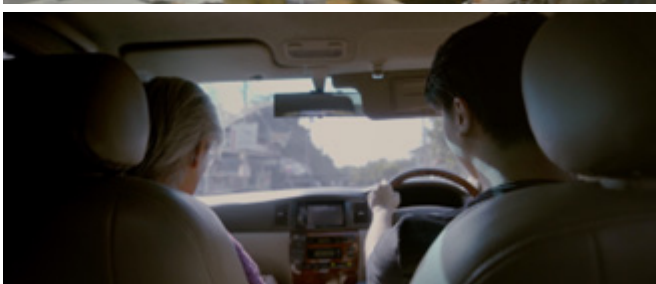
ภาพที่ 21: พ่อโทรศัพท์มาที่บ้านย่า ริวรับแต่ไม่พูดอะไร เดินเอาโทรศัพท์ไปให้ย่า ย่าคุยกับพ่อและบอกว่าจะช่วยพูดให้ริวเข้าใจ

ภาพที่ 22: ขณะริวกำลังกินมาม่าเกาหลีที่นำติดตัวมาด้วย ย่ายื่นฟิล์มเก่าให้ริวดู ริวส่งดูกับแสงด้วยความสนใจ ย่าบอกว่าฟิล์มถ้าเก็บดี ๆ อยู่ได้เป็นร้อยปีเลย แล้วขอให้ริวพาไปตลาดแลกกับการติดอินเทอร์เน็ตให้ ริวดาวว

ภาพที่ 23: ย่าเดินนำริวมาที่ร้านอัดรูปเก่าแก่ที่เคยมาประจำเพื่อนำฟิล์มเก่านั้นมันอัดรูป แต่ก็พบว่าเสียเจ้าของร้านคนเก่าเสียชีวิตไปแล้ว ไม่มีใครอัดรูปจากฟิล์มอีกต่อไป ย่าผิดหวัง

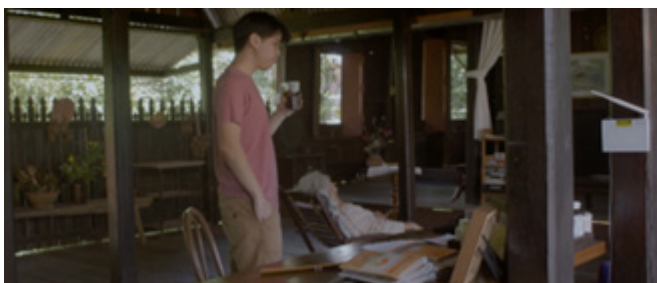
ภาพที่ 24: ระหว่างขับรถกลับบ้าน ย่านั่งเงียบ ริวสังเกตเห็นความผิดหวัง และความเศร้าของย่า

ภาพที่ 25: คีนั่นรืวนั่งกินมามาเกาหลีสของโปรด และได้เถียงกับย่าเรื่องข่าวในโทรทัศน์หาว่าย่าเชื่อคนง่ายไป ย่าจึงปิดโทรทัศน์บอกว่าทำไมต้องขัดยาไปเสียทุกเรื่อง รืวไม่ตอบเน้นความหมายของความไม่เข้าใจกัน ด้วยการจัดองค์ประกอบภาพโดยให้เสาหลักกลาง

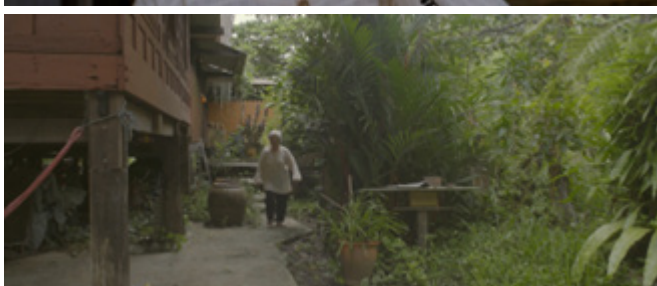
ภาพที่ 26: ย่าลุกขึ้นไปที่ชั้นวางเครื่องเล่นเทปเรียกรืวให้ไปเลือกเทปเก่า รืวมองดูด้วยความสนใจ และหยิบเทปขึ้นมา้วนหนึ่งให้ย่า เพลง “หยุดโลก” ดังขึ้นทำให้บรรยากาศคลี่คลายลง ย่ากับหลานนั่งโยกตามจังหวะเพลง

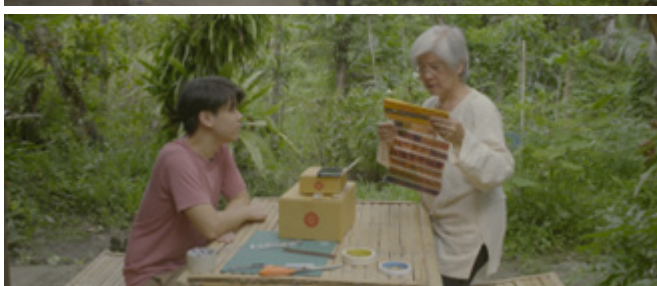
ภาพที่ 27: เพลง “หยุดโลก” ดังเชื่อมมาในฉากวันต่อมา สร้างบรรยากาศให้แจ่มใสขึ้น รืวอารมณ์ดีจากการที่มีอินเทอร์เน็ตใช้แล้ว เมื่อเสร็จงานเขายืนมองย่าและคิดอะไรได้บางอย่าง

ภาพที่ 28: พ่อโทรมาหา รืว ย่ารับและจับได้ถึงน้ำเสียงเป็นทุกข์ของพ่อและรู้ว่าธุรกิจพ่อกำลังจะล้ม ย่าบอกให้ “กลับมาบ้านเรา” ย่ารู้สึกทุกข์ใจมากที่ไม่สามารถช่วยอะไรได้ และพบว่าฟิล์มเก่านั้นหายไป ย่าร้อนรนมาก

ภาพที่ 29: ย่าเดินตามหาฟิล์มเก่าจนทั่วบ้าน แต่ก็ไม่พบจึงเดินตามหา รืว

ภาพที่ 30: ย่าพบรืวกำลังจะตัดอะไรบางอย่าง โดยมีฟิล์มเก่าวางอยู่ใกล้ๆ ย่ารีบคว้าและสำรวจความเสียหาย รืวเปิด Youtube การสอนวิธีสแกนฟิล์มด้วยตัวเองให้ดู ย่าเข้าใจแล้ว

ภาพที่ 31: ทั้งคู่ช่วยช่วยกันสร้างอุปกรณ์สแกนฟิล์มขึ้นมา จนได้ภาพเนกทีฟ รีวตกแต่งภาพจนได้ภาพสีจริง ย่าตื่นเต้น

ภาพที่ 32: ย่าได้โอกาสในการเล่าเรื่องของพ่อให้รีวฟังเพื่อปรับความเข้าใจกับพ่อ รีวฟังย่าเล่าเรื่องพ่อสมัยเด็กที่แก่นแก้ว แต่ยังมีความรู้สึกอึดอัดอยู่เพราะพ่อไม่เคยฟังรีวเลย เห็นรีวเป็นเด็ก เอาความคิดตัวเองเป็นที่ตั้ง

ภาพที่ 33: ย่าหยิบภาพหนึ่งขึ้นมา เป็นภาพวันที่รีวเกิด ย่าบอกว่าภาพนี้พ่อส่งมาให้ย่า และบอกว่า “ต่อไปนี่ชีวิตไม่ได้เป็นของเค้าแล้ว” รีวเข้าใจทันที (ประโยคนี้อาจเกิดจากรู้สึกของผู้สร้างสรรค์เมื่อครั้งที่ลูกสาวของผู้สร้างสรรค์คลอดและรูปนี้ก็เป็นรูปจริงที่ตัดต่อหน้านักแสดงมาใส่แทน)

ภาพที่ 34: ในหลายปีผ่านไป ย่าจากไปแล้ว รีวหยิบอัลบั้มรูปเก่าที่ย่าจัดหมวดหมู่ใหม่มาเปิดดู เห็นรูปต่าง ๆ ที่ย่าพยายามเรียบเรียงด้วยความความรักและคิดถึง

ภาพที่ 35: พ่อและรีวช่วยกันติดรูปย่าบนผนังบ้านของย่า เป็นรูปที่รีวเคยถ่ายด้วยมือถือในคืนนั้น ท่ามกลางรูปของครอบครัวมากมาย

ภาพที่ 36: รีวติดรูปเสร็จจึงถอยออกมามองด้วยความคิดถึง และยกโทรศัพท์ขึ้นมาถ่ายฝาผนังนั้น โปสลงใน instagram โดยมีข้อความ “ตลอดไป”(เพลง “หยุดโลก” ค่อย ๆ ขึ้นอีกครั้งไปจนถึงเครดิตจบภาพยนตร์)

ภาพที่ 37: ในช่วงเครดิตท้ายภาพยนตร์ ผู้สร้างสรรคใช้ภาพพระยะใกล้แสดงรายละเอียดรูปภาพบนฝาผนังนั้น ซึ่งเป็นรูปภาพจริงของครอบครัวผู้สร้างสรรคในอัลบั้มเก่านั้นทั้งหมด

ภาพที่ 38: ในภาพสุดท้ายของภาพยนตร์เป็นข้อความว่า “ด้วยความระลึกถึง เอกราชและสินวน อนันตสมบุญ” ซึ่งคือพ่อและแม่ของผู้สร้างสรรคเอง เพื่อส่งต่อความทรงจำนี้ไปสู่ผู้ชม

ภาพที่ 7-38: แสดงภาพเพื่อประกอบคำอธิบายการนำเสนอเรื่องราวในภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า”

บทสรุปของการส่งต่อความทรงจำใน “รูปเก่า” ผ่านภาพยนตร์

ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือบันทึกความจริง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความจริงผ่านภาพและเสียง ผู้สร้างภาพยนตร์สามารถนำเสนอความจริงโดยตรงหรือความจริงตามความคิดโดยดึงมาจากเหตุการณ์ในชีวิตจริงหรือการเล่าเรื่องในจินตนาการ ท้ายที่สุดความจริงของภาพยนตร์ก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้สร้างสรรคภาพยนตร์และการรับรู้ของผู้ชม การบันทึก “ความทรงจำ” จาก “รูปเก่า” ผ่าน “ภาพยนตร์” ของผู้สร้างสรรคเป็นการประกอบสร้างความจริงชุดใหม่จากความจริงเดิม กล่าวคือผู้สร้างสรรคมีชุดความจริงที่ถูกกระตุ้นจากอัลบั้มภาพถ่ายเก่าที่ผู้สร้างสรรคไปพบที่บ้านเกิดซึ่งเป็นความจริงที่อยู่ในความทรงจำของผู้สร้างสรรค ความจริงชุดนี้เป็นความจริงที่ผู้สร้างสรรคเรียบเรียงและประกอบสร้างขึ้นใหม่ซึ่งอาจเป็นความจริงคนละชุดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงก็ได้ โดยผู้สร้างสรรคต้องการส่งต่อความจริงที่เป็นรูปธรรมคือภาพถ่ายด้วยการประกอบสร้างความจริงในภาพยนตร์ที่ผู้สร้างสรรคเรียบเรียงขึ้นใหม่ผ่านเรื่องราวและภาษาภาพยนตร์ เพื่อบันทึกความเป็นรูปธรรมของภาพถ่าย

และความรู้สึกถึงความทรงจำนั้นไว้ โดยใช้วิธีดังนี้

1. การนำภาพถ่ายจริงมาเป็นส่วนหนึ่งในอุปกรณ์ประกอบฉากในการสร้างสรรคภาพยนตร์ เพื่อบันทึกสิ่งเหล่านั้นไว้ในรูปแบบภาพยนตร์ กล่าวคือภาพถ่ายทุกภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์เป็นภาพจริงของผู้สร้างสรรครวมถึงอัลบั้มรูปเก่าที่ปรากฏในฉากจบของภาพยนตร์ด้วย

2. การใช้ภาพถ่ายจริงดังกล่าวมาสร้างความหมายเพื่อประกอบสร้างความจริงขึ้นใหม่ด้วยวิธีการทางภาพยนตร์ ทำให้ภาพเหล่านั้นมีความหมายในเรื่องมากขึ้น และกลายเป็นความจริงในภาพยนตร์

3. การใช้ความจริงในชีวิตปัจจุบันของผู้สร้างสรรคเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาพยนตร์ดังได้เห็นในฉากที่ยานำรูปในห้องคลอดมาให้วิวดูและเล่าเรื่องราวของพ่อประกอบ ทำให้วิวเปลี่ยนความคิดที่มีต่อพ่อ

4. การใช้ความจริงในเหตุการณ์ปัจจุบัน ทั้งสถานการณ์การเมือง สถานการณ์โควิด สอดแทรกในภาพยนตร์และเป็นเงื่อนไขของเรื่อง

5. การใช้ข้อความ (caption) ทั้งข้อความต้นเรื่องที่ว่า “แต่ทุกความทรงจำที่ยังคงมีชีวิตในภาพถ่าย” เพื่อขึ้นนำอารมณ์ผู้ชมและเกริ่นข้อมูลเบื้องต้นของภาพยนตร์ รวมถึงข้อความในตอบจบที่ว่า “ด้วยความระลึกถึง เอกราชและสินวน อนันตสมบุญ” ที่ส่งให้เรื่องราวในภาพยนตร์มีน้ำหนักของ

ความจริงมากยิ่งขึ้นและเป็นการส่งต่อความทรงจำนี้ไปสู่ผู้ชม

เพราะว่าภาพยนตร์เป็นเครื่องมือบันทึกเวลา เป็นการสร้างบันทึก ณ ขณะของรายละเอียดของภาพ และการได้ยินในช่วงเวลานั้นไว้ ทำให้เราสัมผัสได้ถึงเหตุการณ์ที่เคยสัมผัสหรือหวนนึกถึงความทรงจำที่ผ่านไปแล้ว ยิ่งกว่านั้นภาพยนตร์ยังมีพลังในการกระตุ้นอารมณ์ ถ่ายทอดความคิดและสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการเลือกและจัดลำดับช่วงเวลาอย่างมีความหมาย เพราะฉะนั้นภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” จึงเป็นความพยายามของผู้สร้างสรรค์ในการบันทึกและส่งต่อความทรงจำของผู้สร้างสรรค์ ผ่านศิลปะภาพยนตร์ที่บันทึกไว้ทั้งความจริงในเชิงรูปธรรมและความจริงในความรู้สึกให้ยืนยาวต่อไป

การเผยแพร่และการนำไปใช้ประโยชน์

ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า” ได้ถูกเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ 3 แนวทางดังต่อไปนี้

1. ภาพยนตร์ได้รับคัดเลือกจากเทศกาลภาพยนตร์สั้น ครั้งที่ 26 ประเพณีรางวัลรัตน เปสตันยี (2565) ซึ่งจัดโดยหอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) และได้ถูกฉายในโรงภาพยนตร์ศาลาศินีมา หอภาพยนตร์ ซึ่งเป็นเทศกาลภาพยนตร์สั้นระดับชาติที่มีอายุยาวนานที่สุดในประเทศไทย

2. ในด้านเนื้อหาของภาพยนตร์ที่ส่งเสริมความเข้าใจกันและการอยู่ร่วมกันของครอบครัว กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ได้นำไปใช้เป็นสื่อเผยแพร่ตามเป้าหมายของกองทุนฯ ทั้งการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และในสถานศึกษาทั่วประเทศจากโครงการต่อเนื่อง

3. ในด้านของวิธีการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ ผู้สร้างสรรค์ได้นำกระบวนการต่าง ๆ ในการผลิตภาพยนตร์เป็นกรณีศึกษาในรายวิชาด้านการเขียนบทภาพยนตร์และวิชาการผลิตภาพยนตร์แก่นักศึกษาในรายวิชาที่ผู้สร้างสรรค์รับผิดชอบ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กัจจกร หลุยยะพงศ์และสมสุข หินวิมาน. (2552). *หลอน รัก ลับสน ในหนังไทย ภาพยนตร์ไทยในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ. 2520-2547) กรณีศึกษาตระกูลหนังผี หนังรักและหนังยุคหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: จุฬานักพิมพ์สยาม.
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2547). *เลกฝัน บั้นหนัง : บทภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัท บ้านฟ้าจำกัด.
- วาจิมิล เดชเกตุ. (2555). *การผลิตภาพยนตร์เบื้องต้น หน่วยที่ 8-15 : หน่วยที่ 14 แนวคิดและกรณีศึกษาการผลิตภาพยนตร์สั้น*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

- Adler, M. (2011). *The Filmmaker's Handbook: A Comprehensive Guide for the Digital Age* (4th ed.). Plume.
- David Trottier. (2014). *The Screenwriter's Bible: A Complete Guide to Writing, Formatting, and Selling Your Script*. Silman-James Press.
- Goldstein, E. B. (2011). *Cognitive psychology: Connecting mind, research and everyday experience* (3th ed.). Cengage.

McKee, R. (1997). *Story: Substance, structure, style, and the principles of screen writing*. HarperCollins.

Trevor Perri and KU Leuven. (2014). Bergson's Philosophy of Memory. *Philosophy Compass* 9/12 (2014): 837–847

ระบบออนไลน์

Sparknotes. (2023). *Quotes Storytelling: The Secret Life of Bees by Sue Monk Kidd*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.sparknotes.com/lit/secret-bees/quotes/theme/storytelling/>

เอกลักษณ์ อนันตสมบูรณ์. (2565). ภาพยนตร์เรื่อง “รูปเก่า”(The Album). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566, จาก https://youtu.be/c9G68Uv_Y9A

SIAM UNIVERSITY

BUS STOP